

Cerkveni Glasbenik

Glasilo Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z glasbeno prilogo vred 5 kron,
za cerkve ljubljanske škofije 4 krone, za dijake 3 krone.

Uredništvo in upravnništvo: Pred Škofijo št. 12, I. nadstr.

† Cesar Franc Jožef I.

Dolgo vrsto let življenja in izredno mnogo let vladanja je božja Previdnost naklonila cesarju Francu Jožefu I.

Pa prišla je tudi zanj — kakor pride za vsakega zemljana — ura, — bila je deveta 21. novembra zvečer —, ko se je moral ločiti s tega sveta.

Žalostno so peli naslednje dni zvonovi . . . Vsa Avstrija je zaplakala ob smrti svojega očeta, ki je zares po očetovsko skrbel za svoje narode, zanje neutrudno delal, zanje se žrtvoval do zadnjega diha. Njegova vladarska ljubezen je ožarjala vse panoge ljudskega blagostanja in je s toplim dihom prisijala tudi na znanstvo in umetnost.

Svetna in cerkvena glasba sta imeli v cesarju Francu Jožefu velikega zaščitnika. Dvorna opera na Dunaju sama je dosti velik, nesmrten spomenik pokojnemu cesarju. Koliko je cesar Franc Jožef žrtvoval za glasbo v dunajski dvorni kapeli, koliko podpor podelil raznim cerkvam in glasbenim društvom, koliko njegove blage naklonjenosti so uživali mnogi glasbeniki, med drugimi zlasti skladatelj Bruckner, tega nočemo na drobno razkladati; vsa ta dela ostanejo z drugimi vladarjevimi dobrimi deli vred zapisana v zgodovini, posebno pa v knjigi življenja.

Blagopokojni cesar Franc Jožef I. je bil velik vladar, pa hkrati tudi velik trpin. Toda kljub neizrečenim udarcem usode, ki je butala vanj brez prestanka, cesar ni obupal. Vera mu je bila tolažba in uteha. V božjo pomoč je zaupal v vladarskih poslih in osebnih zadevah; vneto častil presveto Rešnje Telo.

Miru, ki ga po dve in pol leta trajajočim bojnem viharju vsi tako željno pričakujemo, cesar Franc Jožef ni več dočakal. Upamo pa, da ga sedaj lepšega in veselejšega uživa pri Bogu.

Novega cesarja Karla, cesarico Cito in prestolonaslednika Franca Jožefa Otona „Cerkveni Glasbenik“ najspošt-ljivejše in najiskrenejše pozdravlja, želeč jim sreče in najobilnejšega božjega blagoslova.

„S habsburškim bo tronom vedno
sreča trdna Avstrije“.

Cerkvenoglasbena liturgika.

(Fr. Ferjančič.)

(Dalje.)

II. Vrste cerkvene glasbe.

1) Gregorijanski koral.

Prvo mesto odkazuje Motu proprio gregorijanskemu koralu, in sicer s temi besedami:

„Te (namreč tri zgoraj navedene) lastnosti so v najvišji meri v gregorijanskem petju in vsled tega je tudi isto v besede najboljšem po-menu rimsko cerkveno petje. Samo to petje je Cerkev od svojih očetov podedovala ter ga hranila tekom stoletij z vso skrbnostjo v liturgičnih knjigah; to petje priporoča ljudstvu kot svoje lastno, to predpisuje izključno v posameznih delih liturgije. To petje so novejša raziskavanja srečno povzdignila na stopinjo prvotne čistosti.

Vsled tega je gregorijansko petje veljalo vedno za najpopolnejši zgled vsake cerkvene glasbe. Na tej podlagi je nastal po vsej pravici splošni zakon: Cerkevna kompozicija je tem svetejša in tem bolj liturgična, čim bolj se v svojem gibanju, v svojem mišljenju in okusu približuje gregorijanskim melodijam, in nasprotno: čim bolj se oddaljuje od tega najpolnejšega vzora, s tem manjšo pravico se sme uvajati v cerkev.

Starodavno, tradicionalno gregorijansko petje se mora radi tega še pogosteje rabiti pri službi božji. Vsak naj bo prepričan, da cerkveno opravilo prav nič ne izgubi na svoji slovesnosti, ako ga samo na ta način glasbe spremlja.

Posebno je treba gledati na to, da se gregorijansko petje zopet ukorenini med ljudstvom, da se ljudstvo zopet dejansko udeležuje bogoslužnih opravil v cerkvi, kakor je bilo to prej v navadi.“

S tem odkazuje Motu proprio koralu zopet ono odlično mesto pri službi božji, ki mu po pravici gre. Korralno petje je bilo od nekdanj ofici-jelno petje svete Cerkve. V prvem tisočletju sploh ni bilo znano drugo petje kakor enoglasni koral. Ali tudi v poznejši dobi, ko se je glasba čudovito razvijala, ni sveta Cerkev nikdar nikoli proglasila kekega drugega petja za svoje oficijelno petje, kakor edino le gregorijanski koral. V njenih liturgičnih knjigah nahajamo v vseh stoletjih izključno le koral.

In to po pravici, kajti gregorijanski koral ima — kakor poudarja Motu proprio — v prvi vrsti one lastnosti, ki jih mora imeti cerkvena glasba. Podobno piše tudi naša škofijska okrožnica:

„Gregorijanski koral ima v najvišji meri one lastnosti, ki tvorijo cerkvenost spevov. Je svet, ker je po svojih melodijah in notranjem ustroju vzvišen nad vsakim posvetnim čuvstvom in nima prav nič skupnega z našo svetno glasbo; je umetnost, kakor priznavajo največji strokovnjaki; je splošen in prikladen vsem krajem, vsem razmeram.“

O svetosti koralnih melodij pač nihče ne dvomi. Čim bolj se poglobljamo vanje, tem bolj spoznavamo, da so morale nastati le po posebnem navdihnenju od zgoraj. Molitev in petje se nikjer drugje ne združujeta tako lepo, kakor ravno v gregorijanskem koralu. Nobeno drugo petje ni tako vzvišeno nad vsem pozemeljskim, kakor ravno koralno petje. Od svetne glasbe se razlikuje koral gledé melodije, harmonije in ritma.

Koralne melodije so zložene v čisto diatoničnih intervalih cerkvenih tonovih načinov; svetne melodije pa uporabljajo tudi hromatične intervale. Koralni napevi so nastali brez vsakega ozira na harmonijo; moderna glasba pa sloni zlasti na harmoniji. Koral ima naravni ritem govora, moderna glasba pa ima umeten, menzuriran ritem.

Da je gregorijanski koral prava umetnost, temu pač nihče več resno ne oporeka.¹⁾

Ravno tako jasno je, da nobeno drugo petje nima tako splošnega, cerkvenega značaja, kakor koralno.

Je pa to petje tudi najbolj praktično, kajti tu ni treba velikega zbora, kakor pri večglasnem petju; dà, v skrajni sili zadostuje celo en sam pevec. Tudi najkrajše je to petje, ker tu se nobena beseda ne ponavlja po nepotrebnem.

Zato mora biti koralno petje vzor tudi vsaki drugi cerkveni glasbi. Čimbolj se kaka skladba približuje koralu, tem svetejša in tem bolj liturgična je. Ni pa potrebno, da bi vsaka cerkvena skladba posnemala koral v njega diatoniki in v onih priprostih sredstvih, ki jih uporablja koral. Le oni pristni cerkveni duh, ki nam veje iz koral, mora veti tudi iz vsake druge cerkvene glasbe.

Treba pa je gojiti in pevati oni koral, ki ga Rim priznava za avtentičnega, in to je sedaj tako imenovani tradicionalni koral, ki ga je

¹⁾ Umetnost koralnih melodij priznavajo ne le prvaki na koralnem polju, kakor n. pr. Dom Pothier, Kienle, Johner, Peter Wagner, Haberl, slavni glasbeni zgodovinar Ambros, temveč tudi Mozart, Spohr, Berlioz in celo mnogi drugoverci.

Tako imenuje protestant Thibaut v svoji knjigi „Über die Reinheit der Tonkunst“ ambrozijanske in gregorijanske melodije v resnici nebeške, vzvišene napeve, ustvarjene v najlepših časih Cerkve, ki dušo bolj ganejo, kot mnoge novejše, na zunanji vtis proračunane skladbe.

In judovski skladatelj Halévy pravi: „Kako morejo katoliški duhovniki v svojih cerkvah trpeti revščino naše moderne glasbe, ko vendar imajo v gregorijanskih napevih najlepše religiozne melodije, kar jih je na svetu.“

iznova vpeljal Pij X. Prejšnji medicjski koral ie sedaj odstranjen in ob vso veljavo.¹⁾ Zato je dolžnost vsakega organista, da se sam temeljito pouči o tradicionalnem koralu, da pa temeljito nauči koralne speve tudi svoj pevski zbor. Resnica je, da se marsikje ravno koralni spevi učé najbolj površno. Ko priporoča naša okrožnica duhovnikom pridno gojenje koralnega petja, dostavlja takoj: „A tudi kor naj se vsaj tako marljivo pripravlja na koralne speve, kakor se pripravlja na figuralno petje, in naj se jih bolj pogosto poslužuje.“

Da se tradicionalni koral pogosteje rabi pri službi božji, zahteva izrečno tudi Motu proprio. Marsikje je prišlo koralno petje do cela iz navade; drugje pa se poje tako slabo, da se s takim proizvajanjem koralu bolj škoduje nego koristi.

O tem piše naša okrožnica: „Koral je prišel v slab glas, ker se je rabil le pri črnih mašah in véliki teden, in še takrat se je izvajal tako vnemarno, da je bilo pravo strašilo za poslušalce, vzgojene v svetni glasbi. Po mnogih preiskovanjih se je to petje očistilo v tradicionalnem zmislu in učenjaki so našli v njem uprav umetnostni zistem. Treba je le temeljitega pouka in na dan bo stopila vsa krasota gregorijanskega koral.“

Da se morajo duhovniki temeljito izobraziti v koralu, o tem govori Motu proprio pozneje na drugem mestu. Tu se naroča, naj se gregorijansko petje zopet ukorenini zlasti med ljudstvom.

Dandanes, ko imamo molitvenike z latinskim in slovenskim besedilom (n. pr. „Večno življenje“), pač ne bo težko pripraviti tudi ljudstvo do tega, da se bo vsaj nekoliko udeleževalo koralnega petja. Naša okrožnica piše: „Prav lahko bo doseči, da bodo na primer verniki sami odgovarjali duhovniku: „Et cum spiritu tuo,“ „Amen,“ „Deo gratias.“ Treba priprav-

¹⁾ Pristni, prvotni koral se je od časov sv. Gregorija Vélikega nadalje skozi stoletja po ustnem izročilu, tradiciji (odtod ime tradicionalni koral), ohranil v prvotni svežosti. Zanimarjati pa so ga začeli v poznejših stoletjih, ko ga je vedno bolj izpodrivalo večglasno petje. V pričetku 17. stoletja sta poskušala italijanska skladatelja Anerio in Suriano starodavne tradicionalne melodije predelati in okrajšati, kakor tudi besedilo drugače podstaviti. Tako je l. 1614. in 1615. izšel iz tiskarne kardinala Medici v Rimu tako imenovani „Graduale Medicæum“. Izšlo pa je to delo le kot zasebno podjetje založnika Raimondija ter se je izven Italije le redkokje vpeljalo. Vse drugačen pomen pa je dobila ta medicjska izdaja, ko jo je papež Pij IX. proglasil za oficijelno izdajo ter je l. oktobra 1868 podelil tridesetletni privilegij za ponatis te izdaje. Kljub temu pa so zlasti francoski solémski benediktinci, v prvi vrsti Jožef Pothier, neumorno proučevali koralno vprašanje in učenjaško dokazovali, da je medicjski koral le potvora tradicionalnega koral. S svojo vztrajnostjo so dosegli, da se prej omenjeni privilegij po preteklih tridesetih letih ni več obnovil in da je že papež Leon XIII. poleg medicjske dovolil tudi solémsko izdajo s starim, tradicionalnim koralom. Pij X. pa je s svojim motuproprijem medicjsko izdajo popolnoma odpravil ter zopet vpeljal tradicionalni koral. Ob enem je sklenil poskrbeti za novo, avtentično izdajo tradicionalnih koralnih napevov ter je to ogromno delo izročil posebni mednarodni komisiji, kateri predseduje že imenovani benediktinec Dom Pothier. Ta nova izdaja koralnih knjig se imenuje vatikanska (Editio Vaticana) in je sedaj oficijelna.

nega moža in zgodilo se bo. Prične se z otroci v šoli, s člani Marijinih kongregacij in kmalu se pevcem na koru pridruži cela cerkev. Kako lepo bi to bilo!"

Pa ne le odgovorov, temveč tudi drugih koralnih spevov se sčasoma nauči ljudstvo in zlasti še šolska mladina. Taki spevi so n. pr. koralni „Tantum ergo,“ „Asperges,“ „Credo,“ posamezni deli koralne maše „De Angelis“ i. dr.

Ako je sveti Cerkev gregorijanski koral tako ljub in se s toliko gorečnostjo zavzema zanj, kako visoko ga morajo ceniti tudi organisti in cerkveni pevci! Kako skrbno se morajo pripravljati na vse koralne speve in s koliko vnemo jih morajo proizvajati pri službi božji! Pri tem pa naj nihče ne pozabi, da za vzorno pevanje koral ne zadostuje le tehnična spretnost, temveč treba tudi pobožnega srca.

(Dalje prih.)

Kyrie eleison.

Večkrat sem že slišal sam in gotovo tudi še marsikdo drugi, da se izgovarja beseda „eleison“ na mnogih naših korih na prečudne načine. Tega mnogokrat ni kriv organist, ker ne ve, kakšnega izvora je beseda in kako se torej mora izgovarjati. Da se temu znanaprej odpomore, naj gosp. komponisti naredo med „e“ in „i“ majhno črtico (e-le-i-son) in za vsak samoglasnik svojo posebno noto — in stvar je rešena; kajti „ei“ ni dvoglasnik, ampak se mora izgovoriti vsak samoglasnik zase. Na to nas je že opozoril g. Hladnik na gimnaziji, češ, saj znate grški, ko ste že v tretji šoli! Veliko učenost nam je že takrat pripisoval g. skladatelj. Še le pozneje sem uvidel, da je to prav, in zakaj samo tako prav. Kdor se je učil grščine, ve, da se glasi aoristov velelnik od glagola ἐλεέω (usmilim se): ἐλεῖσθαι, kar je star Grk izgovoril kot „eleeson“. A mi smo dobili ta izraz od poznejših Grkov iz krščanske dobe, ko so vsak *i*, *v*, *α*, *α*, in *η* izgovarjali kot „i“. Brali so torej to obliko: e-le-i-son. Ko bi bili smatrali tisti „ei“ za dvoglasnik, bi govorili sami in po naših cerkvah bi se razlegal „Kyrie elison“. Dolgi *e* (*η*) so torej izgovarjali kot „i“, kar še dandanes lahko slišiš pri pravoslavnih ali unijatih, ki imajo vzhodni obred, ko pojo svoj „amin“, ker se piše naš „amen“ v grščini ἀμήν. Besedo Ἰησοῦς izgovarjamo mi na zahodu kot se piše: Jezus, če pa srečaš pobožnega Hrvata, ki je živel bolj pod vplivom vzhodne cerkve, te bo pozdravil s „Falen Isus!“ Toliko v pojasnilo, da se odpravi z naših korov povsod vsaj tisti strašni „elajson!“

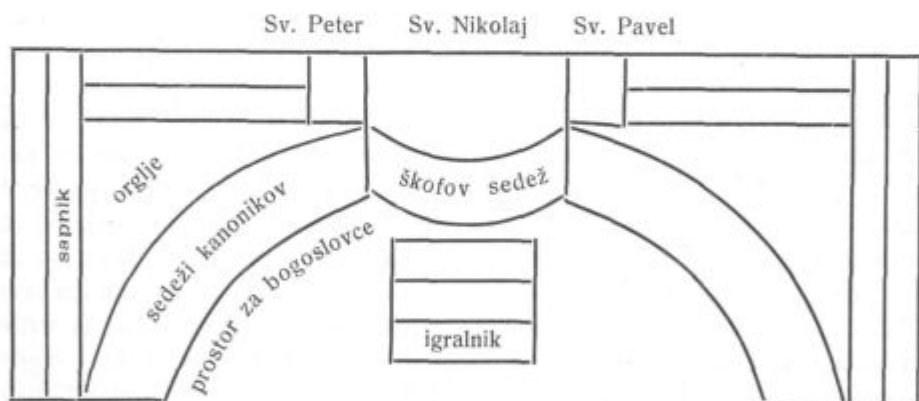
Fr. Omerza.

Orglje za presbiterij ljubljanske stolnice.

(Konec.)

Navedena dejstva so me nagnila, da sem zadnji dve leti, kar sem pridelen ljubljanski stolnici, o vprašanju orgelj za presbiterij mnogo razmišljal. Ne toliko glede potrebe — saj je tako očitna — ampak glede tehniške plati, pred vsem o vprašanju: ali bi se ne dal za orgle primer-

nejši prostor dobiti. Zid pri dnu podirati, pa celo steno na traverse postavljati — tehniški res da gre, toda škoda monumentalne stavbe, ki se, dasi v malem, vendarle načenja. Prav tako bi tistih 20 cm, ki bi v taki širini v presbiterij segali, estetski vtis kora težko poviševalo; no pa da bi ga vsaj kvarilo ne! Pa se nisem mogel vsakršnega strahu iznebiti zlasti ker nasprotna stena nima ničesar, kar bi tej orgeljski omari odgovarjalo. V takem razmišljanju se mi oči izgube v oba kota ob oltarni sliki sv. Nikolaja za kanoniškimi sedeži. Heureka! Rešilna misel! Na ta način mora pa kor v estetskem oziru še mnogo pridobiti: lepa simetrija, slika sv. Nikolaja bi bila od orgeljskih omaric v obeh, sedaj praznih kotih lepo flankirana, treba je le dobrega arhitekta dobiti, ki ima dovolj zmisla za izrabo prostora pa hkrati toliko formalnega čuta, da bo novo arhitekturo v lepo harmonijo spravil s tem, kar je že danega; v soglasje, ne toliko po zunanji historični obliki, kolikor po notranji harmoniji duha, občuta, enotne ideje; ne enotnosti v historično priučeni formi, ampak forma novim omaricam mora poteči iz zamisli, ki se je porodila po notranjem gledanju celotnega presbiterija, v kolikor se mu mora organski vcepiti nova umetnina.

Z arhitektonsko-umetniškega stališča ni torej nikakega pomisleka, v tem so edini vsi merodajni faktorji, s katerimi sem to zadevo obravnaval.

Orgljarsko-tehniški se pa tudi dosti dobro da izpeljati, dasi bo cel ustroj vsled mnogotere delitve zelo zapleten, zlasti ker bo dispozicija z ozirom na veliki namen teh orgljic nekoliko bogatejša, kot si jo je prelat Smrekar zamislil. Je pa takale:

I. manual: 1. Principal 8'. 2. Votla flavta 8'. 2 a. Flauto amabile 8' iz št. 10 in 4. 3. Rog 8'. 4. Dolce 8'. 4 a. Oktava 4' iz št. 1. 4 b. Dolce 4' iz št. 4.	5. Harmonia aetherea $2\frac{2}{3}'$, 2', $1\frac{1}{3}'$, 1'. 6. Englishhorn 8'. II. manual: 7. Burdonček 8'. 8. Salicional 8'. 9. Vox coelestis 8' (dvovrstna). 10. Flauto dolce 4'.

- Pedal: 11 b. Burdon 8' iz št. 11.
 11. Subbas 16'. 11 c. Bason 16' iz št. 6 (12 najnižjih
 11 a. Burdon 16' iz št. 7 (12 naj- samostojnih).
 nižjih piščali novih).

Razdeljena bosta manuala vsak na eno stran. Najnižje piščali od g navzdol bodo za steno nad kanoniškimi sedeži, deloma nad njimi, od ostalih bosta po dva registra nekoliko poglobljena, po dva pa na vrhu, morda nekoliko višje, kot je stena za sedeži. Mikstura (harm. aeth.) bo cela v višavi nad drugimi piščalmi, englishhorn 8' in iz njega izpeljani bason 16' v pedalu pa oba celotno za steno, ker je zanju v akustičnem oziru veliko boljše, da sta zastarta, kakor da bi pela s čisto odprte višave. Subbas 16' sam bo pa prav na dnu ležal, na tleh pod kanoniškimi sedeži. Seveda bo moral biti nekoliko širše menzuriran in pa močnejše intoniran, da bo do veljave prišel. Sicer ga bo pa — čeprav nežni, pa vendar izraziti — bason 16' v plenu izdatno podpiral.

Dispozicija je v vsem umerjena na spremljanje, tako da ga ni izpremena, ki bi ne bil ob gotovih prilikah in v dosego posebnih učinkov za ta namen poraben, ne izvzemši mehke miksture in jezičnikov englishhorna in basona. Hkrati je pa tudi za solo in trio dobro poskrbljeno.

Seveda se orglje med vojsko ne bodo mogle postaviti; materiala ni, razen če bi se kje dobile piščali kakih starih, opuščenih orgelj, pa se prelele in za stolnico porabile.

In še eno je potrebno: denar. Kje se bo ta dobil, ne vem; pa upam, da bodo dobrotniki, ki so že svoj čas prispevke obljubili, naši siromašni stolnici na pomoč priskočili, zraven pa morajo vstati še drugi, ki jim je zgledna in kar moč popolna liturgična služba božja s svojimi obredi v prvi cerkvi škofije pri srcu.

Kimovec.

Cerkveno ljudsko petje.

(Piše dr. Kimovec.)

(Konec.)

Odkar je odšel članek pod tem naslovom v tiskarno, se je toliko važnega dogodilo, da je prav, če vse dogodke na kratko registriramo. Na Štajerskem se je to vprašanje načelno sprožilo in pohitelo v krepek tek. Lavantinska cerkvenoglasbena komisija je 9. novembra t. l. pri svoji seji pred občnim zborom Cec. društva za lavantinsko škofijo poverila g. župniku Spindlerju — našemu dobremu znancu — sestavo nove cerkvene ljudske pesmarice. G. Spindler je takoj nato v „Straži“ v dveh člankih obrazložil svoja načela, ki po njih namerava svojo pesmarico urediti.

V Ljubljani smo privatno mnogo razpravljali o ljudskem petju in njega zopetni uvedbi. Dokaz temu je šolska pesmarica, ki je kot partitura te dni izšla. Ni sicer namenjena naravnost ljudskemu petju, vendar pa se manjše število pesmi iz te pesmarice izda v posebni knjižici, ki naj bi služila v prvi vrsti potrebam cerkvenega petja na naših šolah vobče (večja

izdaja je namenjena višjim razredom ljudskih šol), hkrati naj bi pa pripravljala pot veliki pesmarici za cerkveno ljudsko petje, ki naj bi se v doglednem času po temeljiti pripravi izdala za vse slovensko ljudstvo.

Vsled jako razveseljivih novic s Štajerskega se je takoj sešel odbor Cec. društva¹⁾ za ljubljansko škofijo (povabljen je bil posebej še profesor dr. Pečjak) in je točno formuliral to, kar se je po študiju in medsebojnih razgovorih že prej ugotovilo. Popolno soglasje se je doseglo v sledečih točkah, da jih na kratko zaznamujem:

1) Vprašanje cerkvenega ljudskega petja je eminentno cerkveno-pastirskega značaja. Zato naj se naprosijo škofje vseh slovenskih škofij, da temu vprašanju na čelo stopijo. Cec. društva naj si še toliko prizadevajo, uče in svetujejo: moči nimajo in brez pomoči škofov tega ne bodo nikoli izvedla.

2) Pred vsem je treba za vse slovenske škofije enotne, dobre pesmarice; če ljudstvo nima nič v rokah, ne bo pelo.

3) Za tako težko delo, kot je sestava ljudske pesmarice, saj nimamo nikakega zgleda, nikake prakse, ko je treba popolnoma iznova začeti, ne zadostuje en človek, da bi vso odgovornost nosil. Zato naj se v vsaki škofiji v ta namen pooblasti poseben odbor.

4) Iz njega naj se izvoli skupen odbor, ki bo delo po določenih članih vodil in končnoveljavno uredil.

5) Tehnično vodstvo, redakcijo itd. naj bi imeli Štajerci, ki so cerkvene pesmarice v zadnjem času že izdajali (Tribnik, Spindler, dr. Somrek) in ki so to vprašanje tudi s teoretičnega razmotrivanja krepkih rok prestaviti na realna, praktična tla.

6) Pesmarico z majhnim molitvenikom izdaj „Družba sv. Mohorja“; tako pride z enim mahom v stotisoč izvodih v roke našega ljudstva.

7) Glede načela, ki naj se pesmarica in ž njo vred ljudsko petje po njem uredi, veljaj določba Pija X. glede korala: Tam naj se zastavi, kjer je tradicija ljudskega petja nehala.

8) Uvedlo se bo ljudsko petje nanovo le po duhovščini. Če na šolo čakamo, je vsaka misel zastoj: ljudskega petja ne bomo nikoli imeli. Izvrsten in posnemanja vreden je dunajski način.

9) V semeniščih bo treba pouka v tej smeri: vsak bogoslovec bi moral, preden odide v pastirstvo, znati na pamet nekaj kánon ljudskih pesmi, kakor so se nemški škofje zedinili na zadnjem skupnem posvetovanju v Fuldi za 23 pesmi.

Ker je bil ravno tedaj navzoč presvetli in premilostni gospod nadškof ilirske metropolije dr. Frančišek Borgia Sedej, ga je odbor udano prosil, naj bi blagovolil, kot izpočetka vnet gojitelj in neutrudni pospeševatelj cerkvenega petja med Slovenci, prevzeti poleg drugih križev in skrbi, ki mu jih je zlasti zadnji čas Bog naložil, še to breme, da stopi na čelo tej novi, tako zaželeni in potrebni akciji, kar je Njega Presvetlost

¹⁾ Glej poročilo. Op. ur.

z veseljem obljubil in je za časa avstrijskih škofovskih konferenc na Dunaju takoj vsem slovenskim škofom zadevo razložil, tako da se je dosegla načelna edinost in je zadeva sedaj v edino kompetentnih rokah.

Zadnje dni se je dogovarjal, kot gost Njega Presvetlosti knezoškofa lavantinskega dr. Mihaela Napotnika, v Mariboru z nekaterimi štajerskimi, za glasbo zavzetimi gospodi, da se nameravanemu delu pot utare.

Prvi korak dalje bo konstituiranje teh odborov in njih skupni sestanek, da se, prvič, dogovorimo glede načel, po katerih naj bo nova cerkvena ljudska pesmarica urejena, in, drugič, da se končno veljavno razdele funkcije v tem širšem odboru, in se delo na pravi podlagi začne; če bi namreč prve vsajene klice ne imele životvorne sile v sebi, bo naše delo, če ga še z večjim aparatom začnemo, jalovo ostalo.

Toliko za letos. V prihodnjem letu pa, če se bo potrebno zdelo, nekaj načelnih člankov, ki naj bi bili deloma dopolnilo, deloma nadaljevanje študija, priobčenega v Bogoljubu v letih 1913 in 1914 in — kot nekoliko nenaden sklep — v Vzajemnosti l. 1914, št. 12.¹⁾

Odredba kn.-škof. ordinariata glede intonacije orgelj.

Ljubljanski škofijski list je objavil v 12. št. 1916 sledečo važno odredbo:

Župni uradi se opozarjajo, da brez vednosti ordinariata ne smejo nobenemu orglarskemu mojstru dovoliti, da bi se orglje glede intonacije izpremenile ali preintonirale, kar se je v nekaj slučajih na škodo dotičnih orgelj, žal že dogodilo. Orglje se smejo izprašiti, uglasiti, tehnični nedostatki odpraviti, intonacija pa ostani, čeprav ne bi ugajala slučajnemu okusu dotičnega mojstra. Kaj bi dejal slikar, ko bi mu drug slikar vse slike z drugačnimi barvami prebarval? Podobno se godi pri preintoniranju.

Iz odbora Cecilijinega društva.

Odbor Cecilijinega društva za ljubljansko škofijo je imel dne 19. novembra sejo pod predsedovanjem g. P. H. Sattnerja. Obravnavale so se sledeče točke:

1. Kooptirani odborov član stolni kaplan Fr. Zabret se izvoli tajnikom Cec. društva.
2. Preč. g. kanonik dr. Kimovec referira o upeljavi ljudskega petja po vseh slovenskih škofijah. Omenja, da se je v tem oziru v zadnjem času že mnogo pisalo: v Cerkvenem Glasbeniku, Bogoljubu in Vzajemnosti, zlasti pa se v najnovejšem

¹⁾ G. župniku Spindlerju, ki se (v „Straži“, dne 17. nov. t. l.) čudi, da se razprava v Bogoljubu ni dovršila — pa tudi, kako da se je sploh že prej tako čuduo trgala — naj vzrok na kratko pojasnim. Pravi vzrok je to, da je stal urednik glede ljudskega petja na drugačnem stališču, kakor pisatelj. Zato je bilo treba sproti kompromisov, in članek se je trgal. Sicer Bogoljub, ki je prej čisto aprioristično zgodovino delal, v člankih kot tak ni bil omenjen, pa se je vendar uredniku zdelo, „da list sam zoper sebe ne more pisati“. Da bi se vsaj videz celote člankov varoval, sva se prijateljsko zedinila, da napišem kot sklep še kratek članek, ki je pa — za to sem vedel — našel prostor pod streho Vzajemnosti.

času hvalevredno zanimajo za to Štajerci, kakor kažejo članki v „Slovenski Straži“. Zato se mu zdi, da je zdaj čas, da se to važno vprašanje definitivno reši. Predlaga:

a) naj odbor Cec. društva dela na to, da vse slovenske škofije v tej zadevi skupno postopajo. S tem bo dosežena potrebna enotnost in uspeh bo gotovejši. V ta namen naj se sestavi skupen odbor iz vseh slovenskih škofij in ta skupni odbor naj

b) sestavi skupno pesmarico, katero naj bi izdala Družba sv. Mohorja. Ta pesmarica naj bi služila obenem kot molitvenik.

c) Kakor je Pij X. začel reformo koral tam, kjer je tradicija nehala, tako naj se začne ljudsko petje zopet tam, kjer je obstalo.

d) Šolska pesmarica, ki kmalu izide, — v kolikor je v ta namen porabna — bi se morebiti dala porabiti kot priprava na ljudsko pesmarico.

Po natančnejšem razmotrivanju so bili vsi predlogi sprejeti.

Organistovske zadeve.

1) Delovanje podpornega društva organistov in pevovodij s sedežem v Ljubljani.

A. V seji dne 23. novembra t. l. se je nakazala knezoškofijska podpora za leto 1916 sledečim prosilcem: g. Josipu Bernotu, organistu v Stranjah pri Kamniku, g. Antonu Jobstu, bivšemu organistu v Žireh, sedaj črnovojniku, g. Vinokotu Jovanu, organistu na Dobrovi pri Ljubljani, in g. Martinu Zupetu, organistu v Planini pri Rakeku. — Iz lastne blagajne je društvo podelilo v l. 1916 podporo štirikrat, enkrat pa večjo posojilo. Razun tega je društvo podpisalo tudi 200 kron V. vojnega posojila.

V društvo je bil sprejet g. Franc Premru, organist v Vipavi. V seji dne 27. junija t. l. pa so bili sprejeti organisti: g. Luka Armeni, Studeno pri Postojni, g. Alojzij Grad, Unec, g. Roman Kramaršič, Škofja Loka, in g. Anton Marolt, Škocijan pri Turjaku.

V zadnji seji se je sklenilo, da bodo počenši z l. 1917 oni odborniki, ki stanujejo zunaj Ljubljane, za svoje poti k društvenim sejam dobivali primerno nagrado.

B. Prispevke za l. 1916 so poslali sledeči p. n. podporni člani: Gustav Koller, župnik v Podragi, 2 K; Msg. Mihael Arko, dekan v Idriji 4 K; dr. Andrej Snoj, Idrija 2 K; Josip Plantarič, dekan v Trebnjem, 2 K; prof. dr. Josip Dolenc v Ljubljani, 4 K; prof. dr. Ivan Knific v Št. Vidu nad Ljubljano, 3 K; Anton Jemec, župnik v Št. Jakobu ob Savi, 4 K; Josip Potokar, župnik v Tržiču 4 K (za 1916—1917); Karol Klinar, kurat v p. v Ribnici, 2 K; dr. Josip Lesar, semeniški ravnatelj v Ljubljani 4 K; Msgn. dr. Ivan Gnidovec, rektor v Št. Vidu nad Ljubljano, 2 K; Anton Golf, župnik v Boh. Srednji vasi, 4 K; Ivan Mihelčič, župnik v Zaplani, 2 K; Matevž Jereb, župnik v p. v Sp. Berniku pri Kranju, 2 K; Matija Mrak, dekan v Stari Loki, 3 K; Martin Poljak, župnik v Sostrem, 2 K; Ivan Plevaneč, župnik v p. v Velikem Gabru, P. Št. Vid pri Zatičini, 2 K; Josip Zelnik, župnik v Čemšeniku, 2 K; Gotard Rott, župnik in duh. svetnik v Zagorju ob Savi, 5 K; Ferdinand Lavrinc, župnik v p. v Radovljici, 2 K; Ivan Abram, župnik v Črnem vrhu nad Idrijo, 2 K; Janez Dobnikar, župnik, Janče, 2 K; Anton Komlanec, kaplan v Kranju, 2 K; Franc Rajčević, župnik v Lučinah, 4 K (za 1915 in 1916); dr. Ivan M. Kržišnik, dekan v Trnovem (Notranjsko) 3 K; Nikolaj Križaj, župnik v p., Kamnik, 2 K; Henrik Dejak, župnik v p. in duhovni svetnik, Ljubljana, 2 K; Janez Flis, generalni vikar v Ljubljani, 10 K; Alojzij Kralj, župnik, Goče, 8 K (za 1916—17); Janko Borštnar, župnik, sv. Gora pri Litiji, 2 K; Ivan Vodopivec, ekspozit, Vrhpolje pri Moravčah, 2 K 50; msgn. dr. Aleš Ušeničnik, prof. bog. v Ljubljani, 5 K; dr. Gregorij Pečjak, c. kr. prof. v Ljubljani, 5 K; Franc Ferjančič, semeniški namestni vodja v Ljubljani, 5 K; Josip Markič, kaplan v Boštanju, 2 K;

Janez Sajovic, stolni prošt v Ljubljani, 2 K; Frančišek Bernik, župnik in duh. svetnik v Domžalah, 4 K; Frančišek Sever, župnik v Št. Vidu pri Vipavi, 3 K; Matija Kolar, stolni dekan v Ljubljani, 5 K; Josip Novak, župnik v Dragatušu, 2 K. (Dalje prih.)

Vsem p. n. gospodom Bog obilno poplačaj!

2) Naši organisti — črnovojniki.

Organist Josip Vidrih (Reka) se nahaja že pol leta v italijanskem ujetništvu v Genovi, Forte Castellaccio.

Organist Ivan Bohinc (Stara Loka) je bil 31. oktobra ranjen na dobrdobski planoti. Sedaj se nahaja v rezervni bolnici I. bar. 8. v Mariboru, od koder piše sledeče: Prečastiti! Srčna vam hvala za razglednico. Zdravim se dobro, imel sem srečo, da je svinčeni košček priletel ravno na gumb na kapi, drugače bi me bilo bolj prasinilo. Hvaležen moram biti Bogu in Mariji, da sem še prišel iz takega ognja. 29. sem bil podsut od granate, tiščal sem se za kupom kamenja. Granata udari spredaj in me zasuje, le glavo sem imel zunaj, kličem na pomoč, — pa nobenega ni bilo, da bi mi pomagal, granate in mine pa so padale, da se je vse treslo. V tej stiski zdihnem k Mariji: O premila devica Marija, saj še ni nihče zapuščen, ki je pod tvoje varstvo pribežal, tebe z zaupanjem pomoči prosil . . . Tedaj se je rešil tovariš izpod podrtga kritja, in rešil še mene. — Da, kdor moliti ne zna, naj se k Gorici na fronto poda. — Iskreno Vas pozdravljam Ivan Bohinc.

Gosp. Nik. Loboda, bivši organist v Trziču na Gorenjskem, piše: Drugi Božič se je že približal, kar sem tukaj v Poljski kot orožnik. Kako tesno mi je pri srcu, ko ne morem peti lepih božičnih pesmi, ko ne morem s srcem in dušo izražati ljubezni do božjega Deteta, kako mi je goreča želja, kmalu čuti oziroma ubirati glasove lepih orgelj. Toda kakor se vidi, je še daleč ta sreča. — Kako srečni so organisti, kateri še sedaj opravljajo dolžnost v božjih hramih. Parkrat sem že hotel poslati dopis v „Cerkveni Glasbenik“, pa mi čas ne dopušča, morda pozneje. Vesele praznike in srečno novo leto 1917! Pozdrav tudi vsem tovarišem organistom! Posebno Vas pozdravlja iz kraljestva poljskega udani N. Loboda, Feldgendarm, Zugführer, k. u. k. Gendarmerieposten Grabow a./d. W. Nr. 15. Etappenpost Kozienice. Polen.

Dopisi.

V Ljubljani, 9. decembra. Skušnja uči, da je zjutraj težko peti. Zgodi se dostikrat, da moramo že ob pol šestih zjutraj peti latinsko mašo, z vsem kar pripada k liturgičnemu opravilu. Ako je še vreme neugodno, deževno megleno, se lahko zgodi, da tudi najboljši zbor detonira, in to je jako neprijetno za pevce in poslušalce. — Kaka težava šele zdaj v adventu, ko moramo po devet dni zapored zjutraj pevati latinske maše. Tako pri nas, pri uršulinkah, sv. Jakobu in v stolnici. Naj povem, kaj sem naredil letos, kako si olajšal breme in preprečil pogoške.

Vzel sem tri dvoglasne maše: 1) Koenen Missa in hon. 3 Regum, op. 11, pri Copenrathu, 2) Ebner. Missa in hon. S. Josephi, op. 14, pri Pustetu, 3) Griesbacher, Missa in hon. S. Gregorii, op. 90. Copenrath. — Prvi glas pojeta sopran in alt skupaj, drugega tenor in bas skupaj. — Glasovi so kontrapunktično delo, polno imitatoričnih in kanoničnih oblik. Dobro smo se jih priučili, in šlo je gladko, čisto in povoljno, in menim, da je malokdo opazil, da pojemo samo dvoglasne stvari. Ko smo odpeli vse tri maše, smo začeli zopet od kraja, in tako smo z malimi sredstvi, brez posebnega napora dobro izvršili svojo nalogo. Gradual smo peli enoglasno iz Griesbacherjevega „Repertorium chorale“, ofertorij za spremembo četverglasno, istotako na koncu Tantum ergo. Dvakrat je bil Credo, tega smo peli koralno. Na praznik Brezmadežne seveda zopet četverglasno.

To sem povedal za to, ker si na naših korih dostikrat nalagamo pretežka bremena, katerim nismo vselej kos. Morda najdem posnemavcev.

P. H.

Ljubljana. — V ljubljanski stolnici so se za pokojnim cesarjem Francom Jožefom I. opravile tri slovesne črne maše 1., 2. in 4. decembra. Izvajali so se sledeči Requiemi: 1.) Griesbacher, in D-moll (iz Repertorium chorale I.) za enoglasno petje z orgljami; 2.) Mitterer, in D-dur za mešani zbor in orglje; 3.) Koch, in F-moll, za mešani zbor, orglje in orkester. Pri zadnjem Requiemu je bilo pet absolucij. Da ni bilo treba vseh prvih štirih peti koralno, da je bilo več izpremembe in da se je obred hitreje izvršil, sem prvi dve absoluciji za to priliko uglasbil sam.¹⁾ Tretjo in četrto smo izvajali koralno, peto: „Libera“ pa Kochovo.

Pri slovesni sv. maši za novega cesarja Karla I. 9. decembra se je izvajala Brosigova maša v H-molu in D-duru, moj gradual, Rud. Wagnerjev Jubilate Deo, A. Foersterjev Te Deum, op. 139., ki ga je avktor zadnji čas — iz nekdanjega skrajšanega, za moški zbor zloženega — izpopolnil in priredil za mešani zbor, orglje in orkester. Koncem sv. maše se je pela cesarska pesem.

Pri letošnjih naših zornicah — devetdnevnic pred Božičem — smo izvajali sledeče latinske, večinoma lahke, a vendar lepe mašne skladbe:

- 1.) Stehle: Missa „Salve Regina“,
- 2.) Schweitzer: Missa Ss. Ang. Custodum,
- 3.) „ „ Missa Ss. Infantis Jesu,
- 4.) Mitterer: Missa dominicalis s. Cassiani,
- 5.) Böhm: Missa in hon. s. Josephi,
- 6.) Uhl: Missa in F,
- 7.) Rampis: Missa „Cunibert“,
- 8.) Pogačnik: Missa in hon. s. Josephi,
- 9.) Foerster: Missa in hon. s. Caeciliae.

Na sv. večer se je izvajala melodiozna Böhmova maša, na sv. Dan pri sv. maši ob šestih Griesbacherjeva enoglasna Missa „Rosa mystica“, ob desetih pa veličastna Filkejeva Missa „Oriens ex alto“.

Novih latinskih skladb smo zadnje leto le bolj malo privzeli v repertoar: kot čisto novo omenjam Mittererjevo Missa in primitiis neosacerdotum za mešani zbor in pet trobil, in Foersterjev Te Deum op. 139; dr. Kimovčev o in hon. ss. Cordis Jesu in Brosigovo v H-molu pa smo po več letih zopet temeljito ponovili. Pač pa smo se v l. 1916 naučili in v cerkvi peli več novih slovenskih in nemških pesmi.

Kakor povsod, čakamo tudi pri nas boljših časov, ko bo zopet več moškega pevskega materiala. Zdaj za enkrat tvorijo pevke: tri gospe in enajst gospodičen jedro zbora. Moških je — če izvzamem gosp. kanonika dr. Kimovca in mojo malenkost — ravno polovico manj. Pe hvalu Bogu, da nas je vsaj toliko.

Premrl.

Iz Idrije 22. novembra. Naše patrone sv. Cecilije smo se le v cerkvi spominjali. Pri peti sv. maši ob 7 zjutraj so se zbrali cerkveni pevci, kolikor niso bili službeno zadržani — na pevskem koru. Bilo je 8 sopranov, 5 altov, 2 tenorja in 7 basov. Nekaj altov nas je letos zapustilo, ker so šli drugam v službo in več pevcev je pod orožjem. Imamo tudi sedaj redne vaje vsaki teden, samo včasih se čuti vrzel v naših vrstah radi izrednih razmer. Imamo pa še precej sreče. 25 pevcev je v vojni, a le dva pogrešamo. Ni sicer še prišlo uradno naznani, da sta umrla junaške smrti, vendar poročil od nju nimamo že dve leti. Smo pa z njimi vedno v zvezi. Ako pride kateri na dopust, je takoj v naši sredi in pevskega večera ne zamudi, tudi na koru se nam približa. Iz vojne črte nam pa večkrat poročajo, kako jim gre in kako hrepene zopet v našo sredo. — Sedaj bode že v tretjič izostal naš koncert na večer naše patrone. Vselej smo nekako potrti, nekaj nam manjka, to čuti vsaki pevec, in tudi kak drug obiskovalec naših cecilijinih koncertov nam pravi: „škoda, na večer se ne vidimo, kakor navadno“. Čakajmo torej boljših časov, da se zopet redne razmere vpeljejo in potem bomo zopet po stari navadi gojili ne samo strogo cerkveno temveč tudi umetno navadno petje. Saj ravno takrat najbolj čutimo, kako važno je petje v cerkveni skladbi, in katera pota hodi posvetna glasba. In bolj se nam priljubi lepa umetna cerkvena pesem, ko vidimo kako lepi postopi v harmoniji krasijo naše umotvore, katerih v posvetnih

¹⁾ O priliki nameravam zložiti še tretjo in četrto in jih vse skupaj izdati.

tolikokrat pogrešamo. Nekateri so nam celo svetovali ne se pečati s posvetnim petjem, ker potem izgubimo okus za cerkveno stvar. A 20 letna skušnja nam potrjuje, da nič ne škoduje stopiti malo na drugo polje, ker ravno tako dohimo še večje veselje za Cecilijansko glasbo.

Arko.

Iz Idrije Sedaj v vojnem času ne kaže napravljati kake nove orglje. Cin je tako poskočil v ceni, da bi nov instrument predrag bil in bi težko zmogla kaka župnija tolike svote. Treba torej počakati mirnih časov, da zopet kovine dobe prejšne, ali vsaj veliko nižje cene. Prikladno bi bilo sedaj raji orgle za silo popraviti, jih izprašiti, ali tudi pri novejših umotvorih male malenkosti popraviti. Ker so novejša dela zelo komplicirana in kar mrgoli v upravi malih vijakov in zvez, je včasih kaj malega se popravilo, ali odstopilo, in že nagaja pri glasovih. To pa more le veččak v kratkem popraviti. Tako je pretečeni mesec izdelovatelj orgel v Radovljici g. Anton DERNIČ popravil orglje na Trati, v Žireh, v Idriji in Zg. Logatcu. V Idriji so stare orglje 7 let. V tem času niso bile popravljene, ker je † Milavec res solidno vse izvršil. A prah, prememba temperature, kaki ptiči slabo vplivajo na sestav, tu in tam odneha kak vijak in nas razvajene na dobra dela le nervozne naredi, ko nam vse tako ne funkcionira, kakor smo bili do sedaj navajeni. G. DERNIČ je veliko delal pri orglah, prakse ima obilno, zato takoj ve, kje tiči kaka napaka. V Idriji je v enem dnevu tako vred spravil, da je sedaj kakor takrat, ko je † Milavec svoje delo prepustil v porabo. Moj klavir ni bil že sedem let uglasben, a v eni uri ga je gospod DERNIČ tako mojstersko uglasbil, da skoraj enako poje, kakor takrat, ko ga je znana dunajska firma izdelala. Priporočil bi torej župnim uradom g. DERNIČa v to svrhu. On dela brzo, brez obotavljanja kot strokovnjak, kaže veliko spretnost in fino uho. Tu smo bili žnjim vsi zadovoljni.

Arko.

Pregled cerkvenoglasbenih listov.

Sveta Cecilija (VI. zvezek): Prva desetgodišnjica (Bartlè). — Polifonijske forme u nabožnoj skladbi (Dobronić). — Poteškoče kot ritmiziranja pučkih melodija (Dugan). — Pavlinska pjesmarice iz godine 1644 (Bartlè). — Nove orgulje u požeškoj franjevačkoj crkvi (Kempf). — Iz hrvatske glasbene prošlosti. Božić u sretno staro doba (Kučenjak). — Dopisi. — Glasbena literatura. Razne vijesti. Iz Cecilijinog društva. — Glasbena priloga: Dugan: Zdravo morsa zvijezdo! — Dugan: Pjesma na čast sv. triju Kralja. — Dugan: Zdravo budi, diete drago!

Cyrril (8. in 9. zvezek): Z učiteljšča (Wünsch). — K izobrazbi pevcev (Kuhn). — Josef F. N. Seger. K dvestoletnici rojstva. — Študije o instrumentalni glasbi z ozirom na cirilizem (Zelinka). — Kadence (Klement). — Directorium chori. — Lisztov oratorij Christus (Boháč). — O instrumentalni glasbi in cirilizmu (Paukner). — O povzdigi cerkvenega petja (Kuhn). — Kadence (Klement). — Cirilsko delovanje. — Razna poročila. — Glasbena priloga: Koralni requiem po vatikanski izdaji. — Koralni spremenljivi spevi (introit, gradual, ofertorij in komunija) za praznik brezmadežnega spočetja Marijinega.

10. zv.: Dr. Pavel Hayn, nadškof praški, je prevzel protektorat nad splošnim cirilskim društvom; Kancional Franusov (Dr. Orel); Instrumentalna glasba za Božić in cirilizem (Zelinka); Kadence (Klement); Cirilsko delovanje; Ocene; Razna poročila.

Musica divina (9. in 10. zvezek): Sechs Essays über Kunst und Religion (Rud. Moßl). — Ahasverismus — Vandalismus (Auer). — Zum 700 jährigen Bestande des Dresdner Kreuzchores (Richter). — Schlussgedanken zum „Deutschen Hochamt“ (Fr. Moßl). — Zur Geschichte der Wiener Kirchenmusik (v. Kralik). — Gesangpflege (Battke). etc. — Priloge: Gradual in ofertorij za V. nedeljo v postu (Weirich). — Gradual in ofertorij za cvetno nedeljo (isti). — Modulacija (pl. Wöss).

11. in 12. zv.: Unserem toten Kaiser; Zur Geschichte der Wiener Kirchenmusik (v. Kralik); Sechs Essays über Kunst und Religion (Rud. Moßl); Gesangpflege (Battke); Zum Volkskirchengesang (Morr); Nachrufe. Ministerpräsident Karl Graf Stürgkh †; Seminardirektor Max Battke †; Direktor Franz Mohaupt † (Fr. Moßl); Eine Bruckner-Gedenkfeier in St. Florian (Haybäck); Književna in druga poročila. — Priloge: Bruckner: Ecce sacerdos magnus za mešani zbor, 3 pozavne in orglje; za praktično liturgično uporabo priredil Jož. pl. Wöss. Modulacija (pl. Wöss).

Razne reči.

Δ Za kn. šk. nadzornika organistov sta bila imenovana: g. dr. Franc Kimovec, stolni kanonik v Ljubljani, za dekanijo moravsko, in g. stolni vikar Franc Zabret za radovljiško dekanijo (Dolino).

Δ Z veliko žalostjo bilježimo od zanesljive strani sporočeno vest, da je bil P. Aleksander Vavpotič, večletni organist v kostanjeviški samostanski cerkvi pri Gorici in zaslužni cerkveni glasbenik, dne 9. avgusta od italijanskega vojaka zavrtno — iz neznanega vzroka — umorjen. Pokopali so ga na vrtu samostana. Več o pokojnem v prihodnji številki. R. I. P.!

Δ Umrl je 20. novembra v Ljubljani g. Karel Javoršek, redni učitelj na slovenski trgovski šoli. Bil je tudi več glasbenik. Od prof. Fr. Gerbiča svojčas urejevala „Glasbena Zora“ je prinesla v II. zvezku II. letnika l. 1900 tudi eno skladbo, zloženo od pokojnega Javorška: „Tujki“, samospjev s klavirjem. V cerkvi presvetega Srca Jezusovega v Ljubljani je deloval pokojni več let kot organist in pevovodja. Podlegel je srčni napaki. Blagega pokojnega ohranimo v prijaznem spominu.

Δ V Novem mestu je meseca novembra zatisnil oči ondotni kapiteljski kanonik preč. g. Frančišek Povše. Bil je od prvega začetka član našega Cecilijinega društva in vseletni naročnik „Cerkvenega Glasbenika“. Pokoj njegovi duši!

Δ V Ljubljani je meseca novembra po daljšem hiranju preminul g. Josip Zöhrer, bivši dolgoletni in zaslužni ravnatelj filharmoničnega društva v Ljubljani. Pokojni se je tekom bolezni zelo skrbno pripravljaj na odhod v večnost. Zato upamo, da se naslaja sedaj pri Bogu ob nebeških harmonijah.

Δ 3. decembra je bil s tega sveta odpoklican dež. šol. nadzornik v p., dvorni svetnik Franc Hubad. V zadnjih letih si je stekel mnogo zaslug kot zelo agilen in spreten predsednik „Glasbene Matice“ v Ljubljani. Naj počiva v miru!

Δ V Beiruthu na Nemškem je umrl bivši kapelnik dunajske opere in dvorne kapele dr. Hans Richter, daleč po svetu sloveč kot izvrsten dirigent.

Δ Dobrodelen cerkveni koncert se je vršil 8. oktobra v kapiteljski cerkvi v Novem mestu. Po „Slovenčevem“ poročilu posnemamo, da je dobro uspel. Sodelovala je poleg mešanega zbora kapiteljske cerkve in nekaterih violinistov pevka gospa Pavla Lovšetova in g. dr. Strašek.

Δ V Celovcu je po kratki, težki bolezni smrt ugrabila 42 letnega g. Milana Drakslerja, vodja tamošnje podružnice „Ljubljanske kreditne banke“. Pokojni Draksler je bil tudi za glasbo zelo vnet in podjeten. Pred leti, ko je še bival v Ljubljani, se je mnogo trudil za obstoj bivše „Slovenske Filharmonije“. Na stolnem kora je večkrat sodeloval kot oboist. Vsled svoje ljubeznivosti je bil vsepovsod priljubljen. Njegov pogreb je bil 18. decembra v Ljubljani. Na svidenje nad zvezdami!

Δ Iz ruskega ujetništva se je oglasil g. Emil Adamič, znani in priljubljeni skladatelj. Nahaja se v Taškentu in prosi prijatelje naj mu kaj pišejo. Pravi, da on večkrat piše, a le malo pisem prejme. Za vojnega ujetnika, ki je že tretje leto ločen od domovine, je ena vrstica iz ljube daljave praznik. Upamo na vsemogočnost najvišjega vojnega Gospoda. On nas bo varoval in zopet domov pripeljal. Dopisnica, pisana v nemškem jeziku, je datirana z dne 25. avgusta in 7. septembra in je prišla semkaj 10. novembra.

Δ „Glasbena Matica“ v Ljubljani je priredila 10. oktobra v veliki dvorani hotela Union dobrodelni koncert. Sodelovala sta znana hrvatska umetnika: virtuozi na violončelu g. prof. Jure Talčič in klavirski virtuozi, g. Herman Gruš.

Δ 9. decembra je koncentiral v Ljubljani slavni češki kvartet na lok. Tudi ta koncert se je vršil pod okriljem „Glasbene Matice“ in sijajno uspel, ravnotako kakor prej imenovani.

Δ Prof. Vincencij Goller, ravnatelj cerkvenoglasbene akademije v Klosterneuburgu, se je — kakor znano — začetkom sedanje vojske oglasil kot prostovoljec. Prej je bil prostovoljni tirolski strelec in sicer nadlovce ter je danes avanziral do — stotnika; odlikovan pa je bil že trikrat. Najiskreneje čestitamo.

Δ Cerkvenoglasbeno akademijo v Klosterneuburgu pohaja letos 18 gojencev, med njimi pet dam.

Δ Deželni glasbeni zavod v Zagrebu se vsled sklepa ravnateljstva z dne 1. oktobra 1916 spremeni v hrvatski konservatorij.

Oglasnik.

Cerkvena pesmarica za mladino. Partitura. Priredil Stan ko Premrl, vodja glasbe pri ljubljanski stolnici. Z dovoljenjem kn.-šk. ordinariata ljubljanskega, 22. oktobra 1916, št. 4449. Cena 3 K 40 vin. V Ljubljani 1916. Izdalo Katehetsko društvo v Ljubljani. Založila Katoliška Bukvarna v Ljubljani. Natisnila Katoliška tiskarna.

Zdi se, da je to prva dosti praktična rešitev vprašanja ljudskošolske cerkvene pesmarice. Smo jih že nekaj doživeli, pa je bila vsakateri smrt že na čelu pisana. Žaživele so, uživale se ni še nobena, preživele pa doslej vse, še preden so pot v šolo našle. Nikakor se ne drznemo trditi, da so bile edini vzrok pesmarice; tudi naša šola, kakršna je, bolje rečeno: žalostno stanje pevskega, zlasti cerkvenopevskega pouka, ki ga šolska postava pač še posebej naroča, pa se seveda nič ali le toliko upošteva, da se vidi, kakor, da je nekaj, v resnici pa ni nič; tudi ta ima svoj delež. — Pa tudi mogoče ni, dokler učiteljstvo v celoti samo ne ve, kaj naj bi v tej reči ukrenilo, dokler samo — kakor se zdi — ne pozna pripravnih metode, dokler najboljši žive v tem prepričanju, ki ga jim, kakor — gotovo ne povsem upravičeno — menijo, potrjuje cela zgodovina naše ljudske šole iz nje prvih početkov do danes, v mnenju: da je uspeh v ljudski šoli skoro negativen, dasi bi se človek skoro drznil misliti, da je starša ljudska šola z učitelji, ki niso tako natančno poznali vseh formalnih pravil pedagogike, ki jim je bila metodika domača, zdrava pamet in jasen pogled ne toliko za potrebe kataloga, razrednice, tednika, ampak za potrebe otroške duše in kesnejšega praktičnega udejstvovanja tistega znanja, ki si ga otrok v šoli pridobi. Ni mogoče, dokler se šolske oblasti, ki so to zahtevo stavile in jo posebej poudarile, zanjo nič ne brigajo, ki učitelja trdo imajo, če ga zasačijo, da je neupravičen opustil eno šolsko uro, ki pa sebi, mesece, leta, kmalu bi rekel celo življenje oproščajo to, da v učnem redu nikjer in nikoli ni mesta za to, za vzgojo duha in srca, za našo splošno narodno kulturno dobrobit tako zelo važno panogo ljudske izobrazbe. Pa je žal tako, da državna in avtonomna oblastva v prvi vrsti skrb za materialno kulturo, če pa za duševno, pa večkrat v toliko, v kolikor je dušna kultura materialni neobhodno opora, ali v kolikor se tej dolžnosti izogniti ne morejo, ker bi se sicer preočitno videlo, da jim je kultura srca manjšega vpoštevanja vredna, dasi ima le ta trajne, večnostne vrednote v sebi.

Najbolj nam je pri pričujoči pesmarici to všeč, da se je vendar enkrat eden osokolil in izdal tudi enoglasne pesmi. Zakaj naša ljudska šola vobče bo zadovoljna in lahko ponosna, da bo le to mogla v celoti rabiti. Višjim razredom so namenjene dvoglasne pesmi, čeprav tudi tem ne samo te, zakaj te bo mogel rabiti le iz učencev odbran poseben zbor, dočim je šolskemu petju namen ne zborovo ampak splošno petje vseh učencev zbranih pri službi božji, kakor ljudski šoli ni namen, podajati le nekaternikom fotove mere izobrazbe, ampak vsem v celoti. Če ta in ona izjema te mere ne doseže, je to pač obžalovanja vreden slučaj, če bi ga pa cel razred, ali celo cela šola ne dosegla, se mora pa tak položaj imenovati katastrofalen. Načelo cerkveno-pevskega pouka mora in sme edinole biti: skupno petje vseh navzočih učencev. Da sme — pa ne kot pravilo — nastopati tudi odbran zbor boljših pevcev, je samoposebi jasno, toda najvažnejše to ni, in kdor bi na ljudski šoli samo z zborom nastopal, skupno petje pa zanemarjal, je cilj cerkveno-pevskega pouka izgrešil.

Če pa pri naših šolskih oblasteh vendarle prodere spoznanje, da je v tem učnem predmetu treba remedure, da ga je iz zaprašenih foljantov, kjer so pred svetom in javnostjo varno spravljene določbe šolskih postav, treba postaviti v živo življenje, da mu je treba v versko-nravnih vzgoji odkazati primerno mesto, da se mladini omogoči praktično in na ta eminenten način se udeleževati službe božje, potem se bo dogodilo, da se uresniči to, kar je več kot pol stoletja želja cerkve na Slovenskem, kar je vsaj posredno tudi te pesmarice najgloblji namen: udejstvila bi se misel, da naj šola priporome splošnemu ljudskemu petju po naših cerkvah do skorajšnje obnovitve.

Izbire bo v pesmarici dovolj. Nikakor ne trdimo, da je to najboljša, kar je sploh mogoče. Vendar pa je zopet res, da bi si v danih razmerah težko kaj prida boljšega mogli zamisliti, zakaj delo je tako, da zadošča pravzaprav vsem potrebam, ki jih ima ljudska šola v splošnosti. Kdor bo pesmarico rabil, ne bo prišel izlepa v zadrego. Pesmi so primerne, in v glasbenem in cerkvenem oziru neoporečne. Posebnega priznanja vredno je, da je sprejetih tudi nekaj starših ljudskih napevov. Seveda moramo tu omeniti, da niso vsi ti napevi slovenskega izvora, ampak je par tudi nemških; pesem o trpljenju Jezusovem št. 36 je zložil Lickl, organist pri sv. Stefanu na Dunaju, in je prišla v razne nemške ljudske pesmarice in odtod v Foersterjevo Cecilijo. Harmonizacija je jako lepa, živahna, mehka; dasi nečem trditi, da bi si prav v nobenem slučaju ne želele kake majhne izpremembe, ali v enem ali dveh slučajih tega, da bi se disonance v svojem energičnem nastopu napevu malo bolj podredile.

Par tiskovnih napak, ki bi jih morda vsakdo že sam ne videl, naj še omenim.

Str. 3. 2. vrsta na zlogu sta-vi imej sopran *b* mesto *f*,

„ 6. 3. „ zadnja dva takta, bodi križec pred tenorskim *g* v oklepaju.

Str. 22. 3. vrsta predzadnji takt imej bas osminski *f-ges*.

" 44. 1. " se glasi skladateljstvo ime Dom Pothier.

" 49. 4. " 1 takt imej alt na tretji udarec *c*.

" 62. 2. " 4 takt imej sopran note *h, a, h*.

" 76. 1. " izgini dvojna fermata.

" 79. 2. " 2. takt imej sopran *a* mesto *b*.

Upamo, da se šolske oblasti zganejo in da se šolniki poprimejo tudi na tem polju dela in plug krepko v ledino zastavijo. **Kimovec.**

A. Foersterjeva „teoretično - praktična klavirska šola“ je izšla v novem, neizpremenjenem natisu. I. zvezek velja K 2-50; II. zvezek K 3-20; IV. zvezek K 3-60. Dobiva se pri »Glasbeni Matici« v Ljubljani in po knjigarnah.

Tvrška B. Herder, Dunaj I. Wollzeile 33 je pravkar izdala nov antikvariatni katalog (št. 9), obsegajoč bogoslovna, modroslovna, vzgojeslovna dela, pridige, homilije itd. Na zahtevo vsakomur brezplačno na razpolago.

Ob koncu leta.

39 letnikov „C. Gl.“ je hvala Bogu že šlo v svet. S prihodnjim letom nastopi „C. Gl.“, če Bog da, svoje štirideseto leto.

Kot do sedaj tako hoče naš list tudi v bodoče delati za spoznavanje in razširjanje prave cerkvene glasbe v zmislu cerkvenih določil in ukazov.

Razmere zadnjih let, odkar divja vojska, niso niti za izdajanje glasbenih listov, niti za gojitev glasbe nič kaj ugodne. A storiti moramo tudi v tem oziru, kar je sploh mogoče in rok ne križem držati. Če bi šli malo po naših deželah okrog, bi našli žal mnogo cerkvenoglasbenih podrtij. Zato na noge! Kolikor je cerkvena glasba tuptam v vojskinem času trpela, to skušajmo popraviti s podvojenim in če treba potrojenim delom.

Srčna hvala vsem, ki so v letu 1916 pa tudi kadarkoli v prejšnjih letih kaj storili za naš list v tem ali onem oziru. Priporočamo list tudi za naprej predvsem blagonaklonjenosti naše prečastite duhovščine, potem gg. organistom in vsem prijateljem cerkvene glasbe.

Lepo prosimo za čimprejšnjo poravnavo naročnine, ki ostane tudi v letu 1917 ista kot je sedaj: 5 K, za cerkve ljubljanske škofije 4 K, za dijakke 3 K.

Srečno novo leto!

Uredništvo in upravništvo „Cerkvenega Glasbenika“.

Naše priloge.

V Müllerjevo skladbo „O Deus, ego amo te“ (7. priloga 1916) sta se vrinili dve tiskovni napaki. V 1. taktu orgeljskega parta stran 25 je zadnji akord zmanjšani septakord: *e, g, b, des*. Na strani 27 v zadnjem sistemu pa morata tenorovi četr-tinki v 2. taktu zborovega stavka biti *c*, ne *as*, oz. *as* in *c*.

Nekoliko posebnih odtisov letošnjih prilog je še na razpolago. Cene odtisu 20 vin., pri dvojni številki 40 vin.

Listnica upravništva.

Naročnino za l. 1917 so poravnali do sedaj sledeči p. n. naročniki: Josip Bernot, organist, Stranje pri Kamniku; Josip Dostal, kn. šk. tajnik, Ljubljana; Jernej Gross, organist, Križe pri Trzinu; Josip Gabrovšek, kaplan v Košani; Heri Hirschman, stud. jur. Ljubljana; knjigarna L. Hartman v Zagrebu; samostan oo. cistercijanov v Zatičini; samostan oo. frančiškanov v Ljubljani; šolske sestre v Repnjah; župni uradi: v Spitaliču (za 1917.—18.); v Radečah pri Zid. mostu; v Šmarju pri Ajdovščini; v Križah pri Trzinu; v Št. Vidu pri Vipavi; v Št. Lambertu; na Homcu (za 1917.—18.); v Vrh-polju pri Moravčah; Ráteče, P. Bela peč. (Dalje prih.)

Današnjemu listu je pridejana 11. in 12. št. prilog.

Odgovorni urednik lista in glasbene priloge Stanko Premrl.
Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska Zadružna tiskarna v Ljubljani.